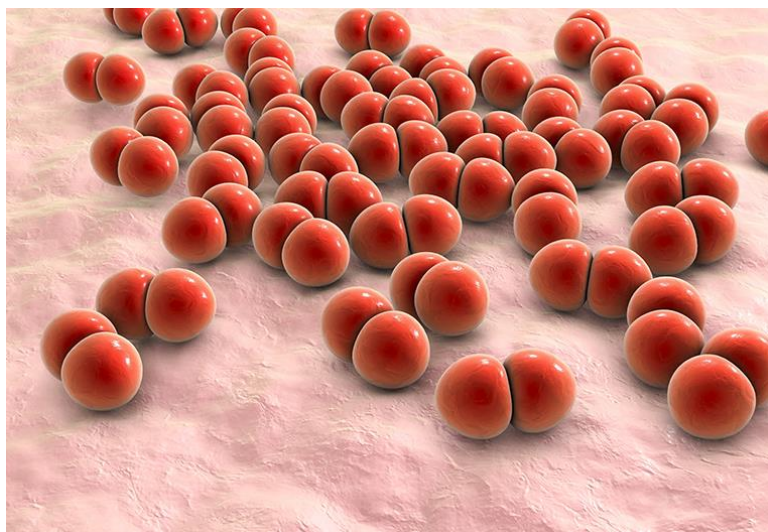

PNEUMOKOKNE BOLESTI I NAČINI NJIHOVA SPREČAVANJA

1. Što su pneumokok?

To su bakterije koje kod ljudi mogu izazvati zarazne bolesti više organa i organskih sustava.

2. Kako se može zaraziti?

Najčešće se zaraza širi kapljичnim putem, odnosno putem zraka, kada osoba kašljanjem ili kihanjem izbacuje uzročnike koji putem manjih i većih kapljica budu udahnuti od osoba koje su u bliskom kontaktu od kojih je jedna zaražena i koja može, ali i ne mora imati simptome (posebno mala djeca).

3. Koji su najčešći simptomi?

Simptomi ovise o sustavu koji je napadnut. Ako se radi o dišnom sustavu, to su uz opće simptome poput povišene temperature, slabosti i gubitka apetita i posebni simptomi poput glavobolje (kod upale sinusa, najčešće kod djece), uholje (kod upale srednjeg uha, najčešće kod djece), kašalj uz nedostatak zraka i bol u prsima (kod upale bronha i pluća). Ako pneumokok putem dišnog sustava uđe u krvotok tada govorimo o invazivnoj pneumokoknoj bolesti (IPB) koja je po život opasno stanje i može dovesti do tzv. sepse (izrazito visoke

temperature uz zimicu i tresavicu) i/ili upale mozga i moždanih ovojnica (jaka glavobolja, ukočenost vrata, bol pri gledanju u svjetlo, mučnina, povraćanje) i/ili upalu srca (nepravilan rad srca i nedostatak zraka)

4. Kada se javlja?

Može se javiti u bilo koje godišnje doba, iako je, kao i sve druge zarazne bolesti koje se šire kapljičnim putem, češća u hladnijim mjesecima kada ljudi više borave u zatvorenim prostorima.

5. Tko je pod povećanim rizikom od pneumokokne bolesti?

To su mala djeca do dvije godine života (upala sinusa i srednjeg uha), osobe iznad 65 godina života i osobe bez obzira na dob koje boluju od kroničnih plućnih bolesti (kronična opstruktivna plućna bolest, kronična astma, emfizem pluća, cistična fibroza), srčanih bolesti (srčane mane, dekompenzirano srce, srčani infarkt), jetrenih bolesti (ciroza jetre bilo kojeg uzroka), šećerne bolesti tipa 1 i 2, kroničnih bubrežnih bolesti (zatajenje bubrega, nefrotski sindrom) i stanja smanjene otpornosti bilo kojeg uzroka.

Tako npr. osobe koje boluju od šećerne bolesti tip 1 i 2 imaju do 5 puta veći rizik, osobe koje boluju od kroničnih plućnih bolesti do 17 puta veći rizik, a osobe sa kroničnim srčanim bolestima imaju do 10 puta veći rizik da će oboljeti od IPB u odnosu na osobe koje nemaju te bolesti.

6. Koje su mjere za sprečavanje nastanka ove bolesti?

Najvažnija je specifična mjera cijepljenje koje ima ulogu smanjenja rizika od nastanka IPB kod rizičnih skupina.

U RH je od 2019 uvedeno obvezno cijepljenje djece sa navršena dva mjeseca života sa cjepivom namijenjenim za tu životnu dob, a već gotovo 40 godina je u upotrebi cjepivo namijenjeno za osobe iznad dvije godine života, a koje spadaju u rizične skupine koje se pokazalo visoko djelotvorno (smanjuje rizik od IPB za 60-70%) sa najčešće blagim nuspojavama poput bolnosti, crvenila i otekline na mjestu uboda, umora, glavobolje i zimice (svi ti simptomi, ako se uopće pojave, traju dan do dva). Za sve rizične skupine je cjepivo besplatno, osim osoba iznad 65 godina (ako nemaju navedene kronične bolesti). Kod nekih kroničnih bolesti je

dovoljno jednom se cijepiti, a osobe sa oslabljenom otpornosti bilo kojeg uzroka cijepe se sa tri doze cjepiva u određenom vremenu. Osobe iz navedenih rizičnih skupina se mogu informirati o cijepljenju i cijepiti kod svog izabranog liječnika obiteljske medicine ili u zavodu za javno zdravstvo.

Od nespecifičnih mjera sprečavanja širenja i oboljenja od pneumokokne bolesti je od koristi higijena dišnih puteva (korištenje zaštitnih maski, jednokratnih maramica za higijenu nosa, držanje distance od barem 1 metra, kihanje i kašljanje u lakat ili rame), izbjegavanje rukovanja i dezinfekcija ili pranje ruku nakon korištenja jednokratnih maramica.

Sastavio:

Ivan Lipovac, dr. med., spec. epidemiologije